

IECHYD A DIOGELWCH ATHRAWON CYFLENWI YN YSTOD Y PANDEMIG COVID-19 A'R BROSES O AIL AGOR YSGOLION O FIS MAWRTH 2021

Mae athrawon cyflenwi'n chwarae rôl hanfodol mewn codi a chynnal safonau addysgol uchel mewn ysgolion. Un o'r blaenoriaethau allweddol i NASUWT yw ymgyrchu i sicrhau hawliau proffesiynol i athrawon cyflenwi, ynghyd â sicrhau cyflogau ac amodau gwaith gweddus i'r holl athrawon cyflenwi.

Mae NASUWT yn cydnabod bod athrawon cyflenwi wedi wynebu cyfnod hynod o anodd yn ystod cyfyngiadau symud COVID-19. Er bod rhai athrawon cyflenwi wedi'u rhoi ar ffyrlo gan eu hasiantaethau neu wedi parhau i gael eu talu gan yr awdurdod lleol neu'r ysgol yr oeddent yn gweithio iddynt, mae nifer o athrawon cyflenwi wedi bod heb unrhyw incwm.

Mae NASUWT wedi'i ymrwymo i sicrhau bod gan bob aelod unigol, gan gynnwys athrawon cyflenwi, yr wybodaeth y maent ei hangen ynglŷn ag iechyd a diogelwch a'r cyfrifoldebau a osodir ar awdurdodau lleol a busnesau cyflogaeth (h.y. asiantaethau cyflenwi) yn ystod y pandemig COVID-19.

Pwrpas y rhestr wirio hon yw helpu athrawon cyflenwi i gadw'n ddiogel yn ystod y broses o agor ysgolion yn llawn o 15 Mawrth ymlaen, a sicrhau eich bod yn ymwybodol o'r cyfrifoldebau sydd gennych chi o ran cadw eich hun a phobl eraill yn ddiogel.

Nodwch y dylid ystyried y rhestr wirio hon ochr yn ochr â'r cyngor cynhwysfawr, y rhestrau gwirio iechyd a diogelwch a'r canllawiau cysylltiedig eraill a gynhyrchwyd gan yr Undeb ynglŷn â'r broses o ail agor ysgolion, sydd ar gael ar: <https://www.nasuwt.org.uk/advice/health-safety/coronavirus-guidance/full-reopening-of-schools/full-reopening-of-schools-wales.html>.

Mae'r Undeb yn cydnabod y gallai'r cyfleoedd fod yn gyfyngedig i athrawon cyflenwi gael gwaith yn ystod y broses gyfredol o ail agor ysgolion yn raddol. Fodd bynnag, pan ofynnir i athrawon cyflenwi gyflawni gwaith, dylent sicrhau bod ganddynt yr wybodaeth gyflawn am unrhyw faterion iechyd a diogelwch sy'n berthnasol i bob penodiad.

Yn wir, mae'r [cyngor a'r canllawiau](#) gan Lywodraeth Cymru'n nodi'n glir y disgwylir i bob ysgol sy'n defnyddio athrawon cyflenwi ddarparu gwybodaeth am y trefniadau diogelwch (h.y. asesiadau risg) iddyn nhw gynted ag y bo modd ar ôl penodi athrawon cyflenwi ar gyfer gwaith.

Yn ogystal, mae'r cyngor a'r canllawiau'n nodi bod angen sicrhau bod gwybodaeth o'r fath, gan gynnwys manylion am gadw pellter cymdeithasol/corfforol a hylendid, yn cael ei hegluro i ymwelwyr, megis athrawon cyflenwi, wrth iddynt gyrraedd neu cyn hynny, felly bydd angen cynnwys hynny yn y broses o benodi'r athrawon cyflenwi ar gyfer gwaith, gyda thâl priodol.

Cyn i chi dderbyn gwaith cyflenwi i asiantaethau/ysgolion, er mwyn cadw'n ddiogel, dylech ofyn am y canlynol:

- Yr asesiad risg cyffredinol ar gyfer yr ysgol.
- Y gweithdrefnau a'r trefniadau diogelu i'r staff eu dilyn i ostwng y risg o drosglwyddo'r firws, gan gynnwys cadarnhad y bydd y cyflogwr yn dilyn y system o drefnau rheoli hanfodol a argymhellwyd gan Lywodraeth Cymru er mwyn lleihau'r risg o heintiau.¹

¹ Lleihau'r cyswllt gydag unigolion y mae gofyn iddynt hunanyysu drwy sicrhau nad ydynt yn mynd i'r ysgol.

Sicrhau bod pawb yn cael eu cyngori i olchi eu dwylo'n drylwyr ac yn amlach nag arfer.

Sicrhau hylendid anadlol da i bawb drwy hyrwyddo'r dull 'ei ddal, ei daflu, ei ddifa'.

Cynnal trefnau glanhau gwell, gan gynnwys glanhau arwynebau sy'n cael eu cyffwrdd yn aml yn rheolaidd, gan ddefnyddio cynnyrch safonol fel glanedyddion. Nodwch: Dim ond gweithwyr glanhau sydd wedi'u hyfforddi'n briodol ddylai wneud y gwaith glanhau.

Ystyried ffyrdd o leihau'r cyswllt rhwng yr unigolion sydd ar y safle a chadw pellter cymdeithasol lle bynnag y bo modd.

Sicrhau bod manau a ddefnyddir yn cael eu hawyru'n dda. Mae'r Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch yn nodi y gall synwryddion carbon deuocsid fod yn ddefnyddiol i'r perwyl hwn.

Sicrhau bod pobl yn gwisgo'r cyfarpar diogelu personol (PPE) priodol lle bo angen.

Hyrwyddo ac ymgysylltu â threfniadau ar gyfer profi'r holl bobl nad ydynt yn dangos symptomau, lle maent ar gael.

Ymgysylltu â'r strategaeth Profi, Olrhain, Diogelu.

Hyrwyddo a defnyddio proses Profi ac Olrhain y GIG. Mae hyn yn cynnwys defnyddio ap Profi ac Olrhain y GIG.

Rheoli a rhoi gwybod am achosion a gadarnhawyd o'r coronafeirws (COVID-19) yng nghymuned yr ysgol.

- Y trefniadau sydd ar waith i gadw athrawon cyflenwi'n ddiogel wrth gyrraedd y gweithle a rhoi gwybod eu bod yn bresennol.
- Unrhyw addasiadau rhesymol y byddwch efallai eu hangen os oes gennych chi unrhyw anabledd neu os ydych yn feichiog neu'n fam sy'n bronfwydo.
- Manylion y trefniadau ar gyfer cadw pellter cymdeithasol a lleihau cyswllt, yn ogystal â'r ffordd ddisgwyliedig o reoli disgyblion i sicrhau eu bod yn cadw pellter cymdeithasol (e.e. cynlluniau'r ystafelloedd dosbarth, a'r disgwyliadau ynglŷn ag offer ac adnoddau).
- Manylion unrhyw berson cyswllt dynodedig, os bydd gennych unrhyw gwestiynau sy'n ymwneud â COVID-19 neu faterion eraill, neu os bydd problem neu argyfwng yn codi, gan gynnwys i ble ac i bwy y dylech roi gwybod eich bod wedi cyrraedd bob dydd.

Fel athro cyflenwi / athrawes gyflenwi, pan fyddwch yn cyrraedd eich gwaith am y tro cyntaf yn yr ysgol (neu o flaen llaw, os yn bosibl), er mwyn cadw'n ddiogel, dylech ofyn am y canlynol:

- Manylion y gweithdrefnau a'r trefniadau ar gyfer sicrhau bod unrhyw ymwelwyr (e.e. athrawon cyflenwi) yn cael digon o amser i gael gwybod am y systemau sydd ar waith mewn perthynas â COVID-19 ac yn eu deall.
- Manylion unrhyw berson cyswllt dynodedig, os bydd gennych unrhyw gwestiynau sy'n ymwneud â COVID-19 neu faterion eraill, neu os bydd problem neu argyfwng yn codi.
- Manylion le i fynd a phwy i fynd atynt i roi gwybod eich bod wedi cyrraedd bob dydd, gan gynnwys manylion y broses o gofrestru.
- Manylion y trefniadau sydd ar waith y bydd disgwyl i chi eu dilyn i sicrhau bod pellter corfforol priodol yn cael ei gadw.
- Unrhyw ganllawiau i'r staff am arferion gweithio i gadw'n ddiogel rhag COVID-19.
- Manylion ynglŷn â sut i godi unrhyw bryderon ynglŷn ag iechyd a diogelwch, gan gynnwys y rheiny sy'n benodol berthnasol i'r clefyd COVID-19.
- Manylion ynglŷn â sut i alw am gymorth, gan gynnwys cymorth cyntaf, yng nghyd-destun COVID-19.
- Taith o amgylch safle'r ysgol, gan nodi'r ystafelloedd lle byddwch yn addysgu, yn ogystal â manylion unrhyw systemau llif unffordd neu systemau eraill o'r fath sydd ar waith i leihau cyswllt corfforol a chadw pellter cymdeithasol.
- Manylion yr ystafell cymorth cyntaf agosaf, neu'r man priodol agosaf, gan gynnwys i ble y dylech anfon y rheiny sy'n dangos symptomau posibl y clefyd COVID-19.
- Manylion yr allanfa dân agosaf ac unrhyw gynlluniau gwacáu sydd wedi'u diwygio yng nghyd-destun COVID-19, gan gynnwys gweithdrefnau a llwybrau dianc.
- Manylion y camau gweithredu i'w cymryd os bydd achos posibl o'r clefyd COVID-19 yn codi, gan gynnwys cynlluniau wrth gefn i reoli achosion.
- Manylion y person cyswllt ar gyfer cael manylion yr hysbysiad perthnasol gan yr ysgol o dan system Profi ac Orlhain y GIG, os byddwch angen gwneud cais i'r Cynllun Taliadau Cymorth Profi ac Orlhain.
- Manylion y camau a'r gweithdrefnau sydd ar waith ar gyfer profi'r holl staff nad ydynt yn dangos symptomau ddwywaith yr wythnos, gan gynnwys staff dros dro, megis athrawon cyflenwi.
- Manylion y camau a'r gweithdrefnau sydd ar waith ar gyfer profi'r holl ddisgyblion, gan gynnwys unrhyw oblygiadau i staff addysgu.
- Manylion yr ystafell athrawon a'r toiledau a'r trefniadau sydd ar waith ar gyfer lleihau cyswllt a chadw pellter cymdeithasol.
- Copi o'r amserlen sy'n nodi egwylliau ac amseroedd cinio, yn ogystal â'r hyn a ddisgwylir gan y staff yn ystod cyfnodau o'r fath. Mae hyn yn cynnwys goruchwyllo disgyblion yng nghyd-destun cadw pellter cymdeithasol, fel y bo'n briodol.
- Manylion ynglŷn â sut i gael gafael ar wybodaeth berthnasol am y cynlluniau gwaith ar gyfer y pynciau y bydd disgwyl i chi eu haddysgu.

- Manylion ynglŷn â sut i gael gafael ar gyfrifiaduron (gan gynnwys gliniaduron neu gyfrifiaduron sefydlog), gyda'r manylion mewngofnodi a'r camau gweithredu i'w cymryd ar ddiwedd y diwrnod ysgol.
- Manylion unrhyw adnoddau (megis ysgrifbinnau) y gellid yn rhesymol ddisgwyl i chi eu darparu i leihau cyswllt ac ymhle y gellir eu storio'n ddiogel.
- Manylion y cynlluniau gwaith a'r rhaglenni astudio, gan gynnwys y deunyddiau addysgu perthnasol sydd ar gael, ac ymhle i gael gafael arnynt.
- Manylion yr hylif diheintio dwylo sydd ar gael, a sut i gael gafael arno, er mwyn eich galluogi i olchi eich dwylo'n aml am o leiaf 20 eiliad drwy gydol y diwrnod ysgol.
- Manylion ynglŷn â sut i gael gafael ar gyfarpar diogelu personol (PPE) priodol, gan gynnwys gorchuddion wyneb, sut i'w defnyddio, ac ymhle i gael gafael ar ddŵr poeth a sebon, yn ogystal â'r trefniadau ar gyfer glanhau arwynebau cyffwrdd yn rheolaidd drwy gydol y dydd.
- **Mewn ysgolion cynradd**, cadarnhad y dylai staff ac oedolion sy'n ymweld â'r safle wisgo gorchuddion wyneb pan fyddent mewn mannau comunol neu'n symud o gwmpas y safle.
- **Mewn ysgolion cynradd**, cadarnhad bod modd i oedolion wisgo gorchuddion wyneb mewn ystafelloedd dosbarth.
- **Mewn ysgolion uwchradd**, cadarnhad y dylai oedolion a disgyblion wisgo gorchuddion wyneb pan fyddent mewn ystafelloedd dosbarth a mannau comunol, neu'n symud o gwmpas y safle.
- Manylion y trefniadau sydd ar waith i sicrhau bod ystafelloedd dosbarth a mannau gweithio'n cael eu hawyru'n dda.
- Rhestr o'r disgyblion sydd yn y dosbarth(iadau) y byddwch yn eu haddysgu, gan gynnwys manylion unrhyw gyflyrau meddygol, problemau ymddygiad, neu anghenion addysgol arbennig ac anabledau (AAAA), ynghyd â manylion y ffordd y dylent gael eu rheoli yn ystod y pandemig COVID-19 (e.e. addasiadau rhesymol, asesiadau risg unigol).
- Manylion unrhyw ddisgyblion y gwyddys eu bod â'r potensial i fod yn dreisgar, ynghyd ag unrhyw asesiadau risg cysylltiedig sydd yn eu lle ac sydd wedi'u diwygio yng nghyd-destun COVID-19, gan gynnwys unrhyw hyfforddiant penodol sy'n ofynnol, ynghyd â sut i fynd ati'n briodol i drefnu eich bod yn ei dderbyn.
- Manylion y broses gofrestru a'r hyn a ddisgwylir gan y disgyblion o ran symud yn briodol o amgylch safle'r ysgol rhwng gwersi, yn ystod egwylliau ac amseroedd cinio, ac ar ddiwedd y diwrnod ysgol.
- Manylion sy'n benodol berthnasol i drefn reoli ymddygiad yr ysgol, gan gynnwys y gefnogaeth sydd ar gael i'ch helpu i reoli ymddygiad yn effeithiol gan leihau cyswllt corfforol a chadw pellter cymdeithasol.
- Manylion unrhyw ddigwyddiadau, cyfarfodydd neu weithgareddau penodol a fydd yn cael eu cynnal yn ystod y penodiad.
- Manylion y trefniadau ar gyfer cludiant i'r ysgol a chadw pellter cymdeithasol, fel y bo'n briodol.

Pwy sy'n gyfrifol am sicrhau fy iechyd a'm diogelwch fel athro cyflenwi /athrawes gyflenwi?

Er nad yw athrawon cyflenwi fel arfer wedi'u cyflogi gan yr ysgol sy'n darparu'r lleoliad gwaith (y cyfeirir ati fel y 'defnyddiwr terfynol' neu'r 'cleient' yn y ddeddfwriaeth), mae'n rhaid i'r ysgol sicrhau diogelwch ei gweithwyr dros dro, megis athrawon cyflenwi, yn yr un ffordd ag y mae i'w chyflogeion ei hun.

Deddf Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith 1974

Mae'r Ddeddf Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith yn gosod cyfrifoldeb ar bob cyflogwr i sicrhau iechyd a diogelwch ei gyflogeion a phobl eraill yn ei weithle, cyn belled ag y bo'n rhesymol ymarferol. Mae hyn yn cynnwys canfod ac asesu risgiau i iechyd a diogelwch, a chymryd camau i ostwng neu ddiidymu'r risgiau hyn, er mwyn sicrhau diogelwch y bobl hynny sy'n gweithio mewn ysgolion o fis Mawrth 2021 ymlaen, gan gynnwys athrawon cyflenwi. Mae hyn yn berthnasol i'r clefyd COVID-19 yn yr un ffordd ag y byddai i unrhyw berygl arall.

Cydgryfrifoldeb

O dan Ddeddf Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith 1974, nid yw'r ffaith bod athrawon cyflenwi wedi'u cyflogi gan asiantaeth yn diddymu'r dyletswyddau sydd gan yr ysgol o dan y Ddeddf. Yn wir, mae gan y darparwr

(h.y. yr asiantaeth gyflenwi) a'r defnyddiwr terfynol (h.y. yr ysgol) gydgyfrifoldeb am sicrhau iechyd a diogelwch gweithwyr asiantaeth, megis athrawon cyflenwi. Felly, mae'n rhaid i staff cyflenwi gael eu trin yn union yr un ffordd ag athrawon sydd ar gcontractau parhaol mewn perthynas ag iechyd a diogelwch yn ystod y pandemig COVID-19.

Mae hyn yr un mor berthnasol i chi os ydych yn cael eich cyflenwi gan gwmni ymbarél, am mai'r cwmni hwn yw eich cyflogwr yn ôl y gyfraith. Felly, byddai'r cwmni ymbarél yn gyfrifol am eich iechyd a'ch diogelwch, ac am gymryd camau i ymdrin â hyn, am eich bod wedi eich cyflogi ganddynt.

Fel athro cyflenwi / athrawes gyflenwi, dylech ddisgwyl i'ch asiantaeth a/neu'ch cwmni ymbarél gymryd camau rhesymol i'w sicrhau eu hunain fod unrhyw faterion iechyd a diogelwch yn derbyn sylw mewn ffordd foddhaol yn yr ysgolion y bydd disgwyl i chi weithio ynddynt o bosib yn rhan o'ch penodiadau, ac mae hyn yn cynnwys y camau priodol i leihau'r risg y byddwch yn dal y clefyd COVID-19.

Dylai'r asiantaeth roi'r wybodaeth berthnasol i chi mewn da bryd er mwyn i chi allu ymglyfarwyddo'n llawn â'r sefyllfa ar safle'r cyflogwr hwnnw gynted ag y bo modd ar ôl eich penodi.

Felly, mae'r Undeb yn credu ei bod hi'n hollol briodol i chi gysylltu â pherson cyswllt i'w galluogi i esbonio'r trefniadau sydd ganddynt ar waith yn yr ysgol ar gyfer contractwyr neu weithwyr dros dro ar y safle.

Dylai'r asiantaeth hefyd sicrhau eich bod yn derbyn y manylion ynglŷn â sut i godi unrhyw bryderon yn ymwneud ag iechyd a diogelwch yn y gweithle.

Rôl yr 'unigolyn cymwys'

Dylai'r 'unigolyn cymwys' fod yn rhywun yn yr ysgol neu'r coleg sydd â digon o hyfforddiant a phrofiad neu wybodaeth i gynorthwyo'n drwyadl yn y broses.

Bydd lefel y gallu sy'n ofynnol yn dibynnu pa mor gymhleth yw'r sefyllfa, ond disgwylir y bydd yr 'unigolyn cymwys' yn gallu rhoi'r cyngor ac arweiniad penodol sy'n ofynnol.

Gall hyn gynnwys y cyflogwr neu rywun yn yr ysgol neu'r coleg. Os felly, dylech ofyn pa brofiad ac arbenigedd sydd ganddynt er mwyn eich bodloni eich hun fod pob un o'r pryderon posibl sydd gennych ynglŷn â'ch sefyllfa'n derbyn sylw priodol.

Rheoliadau Ymddygiad Asiantaethau Cyflogaeth a Busnesau Cyflogaeth 2003

Mae Rheoliad 18 yn Rheoliadau Ymddygiad Asiantaethau Cyflogaeth a Busnesau Cyflogaeth 2003 hefyd yn rhoi disgwyliad ar asiantaethau i sicrhau a darparu gwybodaeth am bob ysgol, gan gynnwys unrhyw risgiau neu unrhyw broblemau ynglŷn ag iechyd a diogelwch a welir mewn asesiadau risg trwyadl, gan gynnwys y risg o ddal y clefyd COVID-19.

Ymhellach, os na fydd y penodiad yn pennu cyfnod hysbysu, mae'r Rheoliadau Ymddygiad yn cynnwys darpariaethau sy'n eich caniatáu i adael yr ysgol unrhyw bryd os byddwch yn teimlo'n annigel, gan gadw'r hawl i gael eich talu am y gwaith yr ydych wedi'i wneud hyd hynny.

Eich dyletswyddau fel athro cyflenwi / athrawes gyflenwi

Er bod gan eich asiantaeth a'r ysgol gyfrifoldebau mewn perthynas â'ch iechyd a'ch diogelwch, mae hefyd ddyletswydd arnoch chi i gymryd gofal rhesymol o'ch iechyd a'ch diogelwch eich hun ac iechyd a diogelwch pobl eraill a allai gael eu heffeithio gan eich gweithredoedd yn y gwaith, yn enwedig yn ystod y pandemig COVID-19.

Mae'n rhaid i chi gydweithio â'ch asiantaeth a'r defnyddiwr terfynol yn y fan lle'r ydych yn gweithio, gan gynnwys rhoi unrhyw wybodaeth iddynt a allai olygu bod angen gwneud asesiad risg cyn i chi dderbyn y penodiad yn yr ysgol.

Er enghraifft, os oes pryder ynglŷn â'ch sefyllfa sy'n ei gwneud hi'n anodd i chi dderbyn penodiad yn yr ysgol, neu y dylech ei ddatgelu i'r ysgol o flaen llaw, yna dylech ddatgelu'r wybodaeth hon gynted ag y gallwch. Byddai hyn yn cynnwys unrhyw gyflyrau sy'n cynyddu eich risg o ddal y clefyd COVID-19 (e.e. os ydych yn feichiog neu os ydych o gefndir du neu leiafrifoedd ethnig). Gallai hyn hefyd gynnwys sefyllfaoedd personol sy'n effeithio ar eich gallu i dderbyn penodiad penodol (e.e. os ydych yn rhiant sengl neu os oes gennych broblemau ynglŷn â'ch cyfrifoldebau gofal plant).

Unwaith y byddwch wedi datgelu gwybodaeth o'r fath i'r asiantaeth, bydd ganddynt ddyletswydd statudol i ystyried a fydd hi'n ddiogel i chi dderbyn penodiad penodol.

Fodd bynnag, ni ddylai hyn effeithio'n awtomatig ar eich gallu i dderbyn penodiad penodol, ar yr amod bod tystiolaeth sy'n dangos bod y mater hwn wedi derbyn sylw yn yr asesiad risg a'ch bod wedi derbyn cyngor cyflawn cyn i chi dderbyn y penodiad.

Os byddwch wedi llwyddo i sicrhau gwaith mewn un ysgol, ar yr amod eich bod wedi cydymffurfio â'r canllawiau a roddir gan Lywodraeth Cymru a'r corff iechyd cyhoeddus perthnasol, yn ogystal ag unrhyw ganllawiau ychwanegol a roddir gan yr ysgol, does dim rheswm pam na allwch wneud gwaith mewn ysgol arall.

Hoffai NASUWT glywed gan athrawon cyflenwi am unrhyw benodiad sydd wedi cael ei ganslo ar sail gwybodaeth o'r fath a ddarparwyd ganddynt.

Os na fydd yr wybodaeth a ddarparwyd gennych yn effeithio ar eich gallu i dderbyn penodiad penodol, ond os bydd y penodiad wedi cael ei ganslo serch hynny, dylech gysylltu â NASUWT i ofyn am ragor o gyngor ac arweiniad drwy anfon e-bost at: advice@mail.nasuwt.org.uk.